

Lund Folklivsarkivet. L.N.F. 67

Krokfiske

I från det jag var en liten pojke, och ännu senare är
har jag varit en ivrig fiskare, i mynnans bäddar.
Stor lureset här för rent på helgän, det var de
gångar man satt pålist och väntade i tiotal bara
för att få ett napp, eller några små abborrar eller nå-
gon mört (pjön) med sig hem.

Den sjö som jag först kommer att nämna något
om, är Dagstorp eller Långbults sjö, som begrän-
sades av de socknar nämligen Hallaröds Torra Rörums
och Höörs socknar. Minna föräldrar bodde i Långbult
Hallaröds socken under åren 1890-96. Om sommare
var det pojkarnas största nöje att få gå till sjön
och fiska, med våra primitiva fiskereden blev ju inte
fiske lyckan så stor, men något deremot var detta
större, mestadels var i de flesta fallen hemajord av
houspannet längarna, skulle dessa revar bli riktigt bra

Så skulle de stynas för att de skulle stå sig i vatten och inte rulla ihop sig. Så var det en gammal korsk med en gäspån uti som utgjorde flödet, och fästes på reven, på denna rev fästes i ena ändan en mörkrok med ett lite sävke av bly, i den andra ändan av reven fästes i en lång hasslekäpp upp till 6-7 alnars längd, som var man gäddin till att gå och fiska.

Krokfisket har gamla svor, fast i denna sjö var under 1890 talet endast två stycken som fiskade lite yrkesmässigt, den ene av dessa hette Bengt Fint och bodde i närheten av sjön. Den andra en skrällare från Halleröd fiskade mera som nöje, för övrigt var fisket i denna, såväl som i de flesta sjöar och åar fritt ända till omkring 1920-30 talet då anspråk på skandrätten här efter mera gjort sig gällande. Och är numera vid de flesta sjöar och även vattendrag merendels förbehållit markägarna. Krokfisket har i de flesta fall haft underordnad betydelse

i förhållande till andra fiske metoder, fast i denna lilla sjö är nog endast krokfisket det som är användbart ännu. Här i denna Trakt har vi inte många olika sorters krokfiske det var i huvudsak motung och glunder som användes vid fångst av gäddor, dessa glunder var ofta hemmagjorda, även hemmagjorda gäddkrokar användes. En del av dessa frågor kommer jag att besvara i svar som kommer att röra sig om fisket i Ringjön.

Bland de förmor som fiskarna köpte lite fiskeräddan var Långdesdorpsska fiskredskapsfabriken i Flackholm. Redsk som användes vid motuung var vanligt mindre mask så kallad motmask (mailedmask) som trädde utan på krokens, denna mask kunde grävas fram i fet och mullrik jord exempel bränneskotten under stenar gamla bräder som låg på jorden. Dessa maskar förvarade man i en låda eller ask med jord uti. Redskap utan

Krok hade vi endast sittarsnärjor, eller fiskasnärjor (gäddesnärjor). Vissa platser i denna sjö hade sina särskilda namn i äldre tid, djupet, jyllad, Naasen, guss kroeg, diistorpasian, Aulakroegen, aulakistebäcken. Bengt Finns isgäställe. I denna sjö fanns för mest smul fisk. Den bästa bit som fanns i Långhults sjö under 1890 talet var gubben Bengt Finns (isga) Öka. Alla båtar i mindre sjöar var gjorda alltid flatbottnade, dessa båtar skur skor gjordes av folket själva hemma i bygderna, sjödugliheten hos dessa var inte stor, de hade i allmänhet lätt för att kavlra. Någon fiskerård i denna sjö förekom ej under ovannämnda årt. jag minns från 1890 talet att om våren medan isen låg, att det var personer som då gick och klubbade gäddor, det kallades för att fiska isgäddor, även jänkagör användes om våren då man sköt gäddor med hagel. Jag slutar nu med att berätta om denna sjö och kommer att fortsätta något om Ringssjön

Med anledning att jag i över 40 år bott i Ringsjö
bygdens närhet, och själv varit der som amatör
fiskare och fiskat många gånger, ävenså är jag bekant
och god vän till en fiskare och jordbrukare vid namn
Alfred Lantz som numu lever och är bosatt i Sektarps
närhet. Det är som gjorde mig och flera andra
bekant med Ringsjön var vintern 1912 då om-
vända Lantz, en numera Byggnästare Sven Lindah i
Löberöd hans Fader samt ett par andra vi var en Gst
från Höörsröd som gick till Ringsjön denna vinter
en längre tid samtliga dagar i 30 gr kyla, vi tog då
i huvudsak svarre på så kallade isgländer, efter
denna redogörelse kommer frågorna i huvudsak att
besvaras i den ordning de framställes i L. H. F. G. X.
jag i Ringsjön, som var rätt så rik på fisk, före-
kom rätt mycket fisk med krok, och förskunnat
sen länge tiller till baka. Krokfisket bedrovs under
1800 talets senare del och in på 1900 talets början en

De gamla infödda fiskarna vi hade vid fogdarp. en yrkesfiskare, så var der vid jilapiskan en vid Snogeröd Bosjåklaster och Funstofta Likasa, så en hel massa amatörfiskare från bygderna runt omkring. Men både yrkesfiskarna och amatörerna hade i dessa dagar inte så moderna fängstredskap som nu under senare år, så fiskbeståndet var rikligt och givande ändå. Förr i tiden var det så att bara man kom ut på sjön 50 à 100 meter från land sen kunde man som helst fiska numera är det endast strandängarna som har rätt till fiske, flera av dem har under de senaste åren också bedrivit fisket i stor skala. Förr i tiden var brok fisket mycket använt, men under många år har garnfiske varit det mest använda och utslagsgivande och krokfisket därför nära nog helt förbjudet, så rätt stora förändringar har under årens lopp inträffat till nätfiskets förmån, fast ännu fiske med garn har större mängder fiske fångats, och nu under

De senare åren, har fisket i Ringjön blivit mindre givande. De redskap som räknades för brakfiske redskap var ju först utspå med reo och krok, så var det ju Gällg drag, gländer samt ett redskap benämnd utkor som gick ut i sjön paratst med båten, på denna utkor kunde två till 4 till 6 gländer vara fästade på under det man drog eller rodde med båten eller skan, för vintern användes isgländer (pisk) vid fångst an abborre, även någon småska gädda kunde fastna på denna fisk vid vinterfiske.

Även Ståndkroken till att fånga gäddor på under vintern när isen låg på sjön, användes både i äldre och nyare tid, ja den användes än i dag. Så har vi även långaren älrevor älrevor som lades, eller lägges ut på botton i sjön, sedan man först har maskat dem med luggmask. Ståndkroken var så beskaffad att på kroken som var en dubbel krok varpå sattes en mindre fisk en mört eller en liten skorre

kraken som var fästad vid revet, denna i sin tur på en rulle ett under i vattuet ett desto stod i kontakt med en mindre kapp som var fäst svamp på isen denna kapp var böjd i en mindre båg när kraken var gillrad. När en gädda högg eller var uppfå så reste kappen rätt upp, så man kunde se på avstånd när någon gädda hade buggat. Förr i tiden bedrevs krokefiske både vinter och sommar, numera har sommarfisket den största betydelsen, även ålfiske kan ge gott resultat i bland. Krokefiske numera bedrivs i huvudsak av yrkesfiskare men då mest om vinterna när sjön är isbelagd, det blir då i huvudsak abborrfiske med pörk, och ålfiske om hösten, förr i äldre tid så hade de gamle fiskarna från Teånsröd sina egna hemskivverkade vintergländor för abborrfiske, bara jag i min åld ännu har ett kvar, de var specialgjorda och mycket givande att fiska med. Dessa gländor tillverkades hemma av benn och litet bly som smältes

över eld eller på en spis i en gammal kassorad järnryta
eller kaskun, denna smälta massa östes med en järnsten
eller skopa, i en form der denna massa rätt fort stelnade.
Vid gjutningen fästades, ingöts en böjd ståltråds kraupa
i ena ändan en glunderot der sedan tre lokanden av ståltråd
i följd fästades, som kom kraken med en röd ullgarus
kaps som bode, den obbaren häng efter och fastnade så på
kraken, att fiskaren själv tillverkade sina redskap be-
rode en del derpå att de hängjorda redskapen i många
fall var bättre än de köpta redskapen, glunderrevor smi-
des eller slungades ofta av vitt hårsnålar, då dessa fisk-
revor hölls för att vara mera givande vid fiske, dessa
redskap tillverkades av fiskarens själva. Att inköpa
redskap från någon firma eller affär längre ifrån, före-
kom sparsamt för en 40-50 år tillbaka, annorlunda
är det nu, fast den här nämnde fiskaren Lantz
kan knyta själv sina nät ännu. Krokfiskmetoderna
är nog en så gammalt datum så det blir nog svårt

Att anga när de har börjat att användas, likaså var de kokniet i från, många särskilda hjälpskapskan jag inte påstå att det var vid fisket i bäckar och åar där man isynnerhet om våren använde sig av Gädde-snärja som var fästad vid en lång stång eller en grov lång thorske kapp, en snärja gjord av mjuk bäljlig skältråd, förtent, eller messingstråd, som påstros i ett grövre band som var fäst vid kappen.

Ägn eller bote som sattes på brocken vid fisket utgjordes av vanlig mokmask vid mokning med brok. Var det gäddfiske så användes levande ånn bestående av en mindre dörk (pojän) eller abborre, var det ålaffiske användes låg mask eller råkor. Vid Glädderfiske om det var samma or eller viuter var enda botet högrött ullgarn som på särskilt sätt fästades på brocken. Masken är förut nämnt hur den anskaffades, och förvarades, redskap som saknas. Vanlig krok är ju endast så kallad pilk, der en krok

utan hylling var anbragt, det är väl i huvudsak et redskap
för korshästsk. Några former eller normer för korshästsk
som helt försummat och fallit i glömskan, har vi inte
änna. Några bestämda platser för den ena eller den
andra sorts fisken, der den skulle ha sina särskilda
tillhåll kan man inte säga, för abborrens del, är den
vis tillhåll mycket beroende av väderlek, årstid, och
andra förhållande då abborstämman samlar sig på
skilda platser, har då fiskaren tur att komma
med sina fängst redskap en ena eller andra stället
der ett sådant stäm står eller kommer under
sin vandring i sjön då kan fångsten ofta bliva
rätt givande. De olika namnen vi hade på de
olika platserna i Ringasjön när vi kom ut till sjön
vid Tappa vitts landst så hade vi först en 100 mtr
ute i sjön inanhållan rännan udanhållan
gladden Hnubarna Asbyholms och Fullöpta landst
näred jylvad inge ve Bosjöklöster der det var 240 mtr

Jä var ber Fogdarpelunden o Pålåstån, om vintern
då abborren gärna gick i större stäm kunde det hända
om en pirk fiskare hade turan att komma rakt på
ett sådant att ända till 150 à 200 st abborra kunde
hivas upp nära nog i en jägd genom ett och sam-
ma hål på isen, då ber kunde bli en jägst på 30 kg.
och deröver när det ville vara sig väl. Någon ensta-
ka gädda på 10 à 12 kg har förekommit, jag hört berätt-
else derom av fiskare Lantz. att de fångat under alla
dessa år, annars normalstorlek mellan 2 upptill 5-6 kg.
Jag tog själv en gädda på 3½ kg på abborglinder vintern
1912. Ja i Ringsjön länges på något enstaka ställe
ut risvaror der fisken kan under skydd av dessa
för andra fiskars röngirringhet i luften och so lägga
sina rom. Ringsjöbåtarnas konstruktion, är mera
specialbyggda för sjöns pårostningar när vågorna
vid sina tillfäll kan gå rätt höga. de är även
byggda så att de inte kan kundra när garnet

Skall utläggas eller tagas upp, de är även en
rätt mycket storlek samt försedda ibland med
ett utom bord som stadig or skan eller båten i det
Detta stadgande av båten bestod deri att en bred
bräda löpte vinkelrät längs åt båtens övre kant,
derigenom blev båten så säker i vattuset, så att en
en karl stod på båtens eller skans kant så självt
den ändå inte, detta gjorde att utläggning och
upptagning av fiskergarn blev värre och riskfritt
Dessa Rångöj i övr. boddes med två par löror förr
i tiden, men sen aktersnurrorna kom i gång så
har de monteras in uti det största utval båtar
som är i bruk här. Parunda fiskare vid Rångsjön
har numera utombordsmotor (aktersnurra) de säger
att utan den vill de inte vara på sjön numera, det un-
derligger fisket i hög grad, samt vid storm och orider
kan de obekrämt komma i land på kort tid om
så skulle erfordras. Numera gör man mer både

Fiskevård, och fiskodling, romkläckning, och ut-
plantering av fiskungar, sen en 15-20 år tillbaka, det
var omkring 1930-talet, detta ordnades och en Fisk-
mästare, som har tillsyn över fisket i Ringjärn,
blev tillsatt, han är bosatt vid Bosjökloster.

Jag har av fiskare i Lenty, ofta under senare år
hört honom säga att fisket antagit, så det har ingen
jämförelse med för tiden mot vad det var för på 1800
och i början på 1900-talet, han trodde att det aldrig
kom att vara så igen till det de en gång varit.
Att fiskbeståndet minskat så mycket under de
senare åren har till stor del varit den att alla
yrkesfiskare numera använder fiskenet eller garn
det är inte bara ett nät, utan flera som sättes ut
på samma gång av varje fiskare, de har även
ibland varit för fina i utskorna så även min-
dre fisk har följt med i nätet, och har bestäm-
melserna ändrats därhän att enbart en viss storlek

på maskerna är tillåten, vilket fiskmätaren
gör en och annan visit hos fiskarna för att han
krullera ett bestämmelse om efterlevs.

Infplantning av fisk har nu i många år försam-
let men det är yngel som kläckts fram av det fisk
bestånd som finns i Ringjön, det är i huvudsak
abborre Brax och Sik som är Ringjöns för-
nämsta fisk. denna infplantning har inte medfört
många förändringar för yngsten eller fångstmetoderna.
Fiskerifisket är av sådan obetydlighet så det nämnes
knappast av yrkesfiskarna, det är i huvudsak det
som användes vid fisket. Ja Ringjön är ju vida
känd för sina särskilt berömda fisksorter
Brax och Sik. Braxen maken till den finns inte
mer än på en enda plats i Europa, och det skulle vara
i en Schweizisk sjö bland alperna, der Ringjönsbraxen
en gång i tiden (enligt fiskarnas utsaga) skulle här-
stamma ifrån, den är en enastående lækkerhet

Sam uppkattas mycket högt av alla som älskar fisk. Så denna brax är endast förbehållen Ringstjärnveaken till den kan inte uppträda på någon annan plats i Sverige. I mörket hit av denna fisksort, skulle enligt sägnen, ha skett genom hitvandrande munkar som kom från utlandet till munkklostret i Bosjörkloster, på vad sagt, om det skett genom tillfällande av fiskbrun eller det varit levande fisk, derom vet man ingenting. Braxfisken betalar sig också bra för dess håvare när som den står i höst pris, och är rätt stor, samt väger bra. Även sikken är en delikat fisk med högt skärande smak, fisken av dessa sorter bereddes med garn.

Avslutar härmed svaret på Fräglista L.U.F. 67. Braxfiske
i gemensamt intresse! för fiskningens fortsättande.

Buclöv den 17 Mars 1949

Anders Litvedgren